

ПРОРОКЪТ

Превод от чешки: Георги Карагъзов, 1956

chitanka.info

В едно село живеел някога един беден ратай на име Рачо. Не му било много добре и можете да си представите колко ли му е било весело, след като често се случвало по цял ден да работи с празен стомах вечер да получи за награда парче сух хляб. Но никога и през ум не му минавало да бъде недоволен от живота си. Понеже бил скромнен, не му бил нужен много ум, пък и когато не му достигал, помагала му жена му. Така се случило и един ден, когато кравата не искала да даде мляко.

— Кой ли е стреснал добичето? — чудел се Рачо винаги когато жена му се връщала от доене с празно ведро.

— Стреснал! — озъбила се жена му. — Никой не го е стреснал, а са го урочасали.

— Какво ще правим сега! — занареждал Рачо.

— Не остава нищо друго — решила жена му, — освен да заведеш кравата в града на пазара.

— А какво ще правя там с нея?

— Ще я продадеш.

— Ах, така! — учудил се Рачо, но погледнал жена си някак особено, като ударен.

— Какво имаш още да ми кажеш? — запитала го заядливо жена му.

— Нищо — отвърнал Рачо смутен и едва след малко продължил: — Мисля си колко ли да искам за кравата на пазара.

— Колко да искаш ли? — засмяла се жена му. — Ами че кой каквото ти даде.

— А, така ли! — учудил се Рачо и отишъл в обора да изведе кравата.

— Абе, мъжо — ядосала се жена му, като се досетила какво смята да прави, — да не мислиш, че в града цяла година има пазар. Чак след две недели ще има.

Рачо върнал мълчаливо кравата в обора, но цели две недели мислел какво да поиска за нея. Когато най-после дошъл пазарният ден, той станал още пред изгрев-слънце и толкова бързал към града, че бедната крава едва го догонвала. Като пристигнал цял изпотен, повел кравата по улици и площади и се заглеждал на всички страни дали ще дойде някой да му даде нещо за нея. Не след дълго до него се

приблизил един човек, полуградски-полуселски облечен, подал му приятелски ръка и го попитал:

— Какво искаш за тая крава?

— Кой каквото ми даде — отговорил Рачо, без много да му мисли.

— Умно речено — поклатил доволно глава човекът. — За да не си губиш времето, аз сам ще ти купя кравата. Ето ти за нея тая книжка. Тя има чудно свойство — в нея всичко може да се прочете.

След тия думи той уловил, без да се бави, кравата за въженцето, дал на Рачо книжката и докато Рачо се опомни, купувачът изчезнал с кравата. Малко изненадан, Рачо дълго стоял на мястото и си мислел дали тая книжка не е твърде малко за цяла крава.

— Какво пък — помислил си той накрая, — кравата и без туй беше урочасана, а тая книжка, като има такова чудно свойство, все нещо ще струва.

След това той се обърнал и закрачил бавно към къщи. Като видяла книжката, жена му се хванала за главата и му казала, че е глупак.

— Жено — разсърдил се Рачо, както никога, — да не си казала лоша дума за книжката. Тя е толкова ценна! Та ти чула ли си някога за такава книжка, от която да може човек всичко да прочете?

— Е, хайде, започвай да четеш, веднага! — завикала жена му и цяла се тресяла от ярост.

Рачо разтворил книжката, погледнал първия лист, обърнал го, погледнал втория, обърнал и него, после третия, четвъртия и така нататък, но нищичко не можал да прочете. И никак не било чудно, защото той не знаел дори и азбуката. Пот избила на челото му, като се напругал да прочете нещо, но накрая трябвало да признае, че нищо не разбира от тия ченгели.

— Но нищо, може с време и да се науча — утешавал той жена си.

Жена му в къщи вдигнала страшна врява, че мъжът ѝ е кръгъл глупак, но из селото се хвалела, че имат чудотворна книжка.

Наскоро след това на един съсед му се изгубило кончето.

— Не е страшно — засмял се съседът. — Рачо веднага ще прочете в чудотворната си книжка кой го е откраднал.

С пълно доверие той отишъл при него, дал му двадесет жълтици и го помолил да прочете в книжката кой е тоя безсрамен крадец. Рачо

прибрал важно двадесетте жълтици и рекъл:

— Тъй бързо, както си мислиш, не става. Ела след три дни и ще ти кажа.

Съседът благодарил и разказал в къщи на жена си, че след три дни ще разберат кой е крадецът. Жена му се зарадвала и побързала да съобщи новината на съседката си, като още от вратата завикала:

— Хванахме вече крадеца!

— Наистина ли? — извикала съседката и пребледняла.

— Абе още не сме го хванали — обяснявала жената, — но Рачо вече знае кой е той, само че ще ни каже след три дни.

За учудване, на съседката тоя път никак не й било до приказки. Когато жената си отишла, тя хукнала като подплашена при мъжа си на нивата и с плач му казала:

— Ах, мъжо, Рачо прочел вече в чудотворната книжка, че ти си откраднал кончето. Какво ще правим сега? Няма да преживея тоя позор!

— Не вдигай само такава гюрултия! — ядосал се мъжът й и след малко казал: — Ти си дръж устата, а аз ще разменя с Рачо две-три умни приказки.

Веднага се върнал в къщи, извадил от сандъка двадесет жълтици и отишъл при Рачо.

— Слушай — казал му той и му сложил двадесетте жълтици на масата, — тия пари ще са твои, ако не кажеш никому, че аз съм откраднал кончето на съседа.

— Защо пък да казвам? — засмял се Рачо и прибрал парите.

— Кажи ми само! — продължил съседът — как да се отърва от кончето, та никой да не разбере, че аз съм го откраднал.

— Много лесно — отговорил важно Рачо, — набий го хубаво и после го пусни, то само ще си отиде в къщи.

С чиста съвест, но и с празна кесия се върнал съседът в къщи. Като се мръкнало, той набил клетото конче, пуснал го навън и то изтичало право в къщи. Селянинът тъкмо бил на двора и много се зарадвал, като видял отново любимото си конче.

— Клетото — съжالياвал го той, — трябва да е било много надалече отвлечено, цялото е в пяна от бързане.

Веднага го завел в обора и му насипал пълни ясли с овес.

Още същия ден се разчуло из цялото село, че Рачо е докарал по тайнствен начин със своята книжка кончето от кой знае колко далеко и след няколко дни той бил провъзгласен за най-учения човек в целия край. Слухът за него така бързо се носел все по-надалеч и по-надалеч, че най-после стигнал и до княжеския дворец.

Князът обикновено не се интересувал много от такива приказки, но тоя път искал, кой каквото знае за Рачо, да му разкаже. Изгубил му се годежният пръстен, който му бил най-скъп от всички скъпоценности, и той напразно го търсел. Понеже всеки ден идвали все по-чудни новини за Рачо, най-после изпратил да го доведат с княжеската каляска.

Рачо никак не се учудил, когато великолепната кола, каквато в града никой не бил виждал досега, се спряла пред бедната му къщичка и слугата със златошити дрехи му предал, че негова светлост князът го моли да го посети. Рачо само важно поклатил глава и се настанил в каляската.

— Мъжо — изтичала жена му след него, — а аз какво ще правя тук сама?

— Нищо няма да правиш — отговорил Рачо, — защото и ти ще дойдеш с мен.

Жена му отначало се дърпала, но след като мъжът ѝ започнал да я убеждава, качила се на капрата. Ала слугата много учтиво я поканил да влезе в каляската и сам седнал на нейното място. После кочияшът шибнал конете и скоро селото останало далеч зад гърба им.

Като пристигнали в княжеския дворец, сам князът излязъл да ги посрещне. Той много учтиво ги поздравил и ги въвел в стаята, приготвена за тях. Рачо, облечен в елека си, се държал много достойно и когато князът го попитал не иска ли да се подкрепи с нещо, отвърнал:

— За подкрепяне не ща нищо, но да можете да ми дадете нещо за ядене, много добре ще направите. Право да ви кажа, гладен съм като вълк.

Князът се усмихнал и си отишъл. След малко дошъл един слуга и постлал на масата за двама души. Рачо веднага се разположил и заповядал на жена си също да седне. Слугата едва сдържал смеха си, но донесъл скоро един голям супник и помолил Рачо да си сипе сам в чинията, колкото пожелае.

— Какво само ще преливаме — рекъл Рачо, дръпнал супника към себе си и казал на жена си: — Яж!

Жена му била също гладна и след малко супникът се изпразнил. Рачо никога през живота си не бил ял такава хубава супа, затова доволно си погладил корема. И понеже очаквал и други също тъй хубави ястия, откопчал най-долния илик на елека си и казал на жена си, като се усмихнал блажено:

— Това е първият.

Слугата, който тъкмо влизал с поднос с месо, много се смутил, оставил веднага месото на масата и изхвъркнал от стаята. Ала Рачо не забелязал това и лакомо се нахвърлил на месото; бързо го излапал и понеже елекът му някак го стягал, разкопчал втория илик и отново блажено въздъхнал:

— Това е вторият!

Тъкмо като казал това, друг слуга носел третото ядене. Той уплашено погледнал изпод вежди Рачо и изхвъркнал през вратата. Рачо все повече се разяждал, като че едва сега му дошъл апетит, но понеже елекът не бил пригоден за толкова ядене, откопчал още един илик и рекъл:

— Това е третият.

Тъкмо в тоя момент друг слуга носел четвъртото ядене. Щом чул тия думи, пребледнял като платно и избягал навън.

— Тия хора нещо са се побъркали — казал Рачо на жена си. Но колко се учудил той, когато веднага след това и тримата слуги дотичали, паднали пред него на колене и с плач го замолили да не ги издава, че щели веднага да му върнат пръстена и освен това да му броят четиридесет жълтици.

— Добре, донесете пръстена и четиридесетте жълтици — казал Рачо със строг глас и блажено се усмихнал на жена си, когато слугите веднага поставили на масата пръстена и жълтиците.

— Ала ние се боим — извикал внезапно един от слугите, — че негова светлост князът ще ни подозира.

— Лесна работа — отговорил Рачо. — Имате ли тук патици?

— Разбира се, че имаме — кимнали радостно всички слуги.

— Хванете тогава една патица — казал Рачо — и ѝ пъхнете в гърлото тоя пръстен, а после ми я донесете.

Слугите веднага изтичали да направят, каквото им заповядал премъдрият Рачо и скоро донесли нещастната патица, която против волята си трябвало да глътне пръстена. Рачо огледал внимателно патицата, отскубнал няколко пера от опашката ѝ и я подал отново на слугите да я пуснат на двора. После им казал:

— А сега, ако имате там още нещо за ядене, бързо го донесете.

Слугите му донесли толкова много ястия, че от пръв поглед и самият Рачо се уплашил. Ала той бързо се съвзел, нахвърлил се лакомо на ястията и накрая изпразнил всички чинии. Жена му, разбира се, доста му помагала. Тъкмо като слагал последната хапка в устата си, дошъл князът и му казал:

— Понеже чух, че имате някаква чудотворна книжка, в която всичко можете да прочетете, повиках ви да откриете къде е моят...

— Годежен пръстен! — прекъснал го Рачо и като си придал вид на мъдрец, добавил: — Зная вече къде е! — Взел за ръка княза и го завел до прозореца. — Погледнете там оная патица с оскубаната опашка, в нейната гуша е пръстена.

— Наистина ли? — учудил се князът, изтичал на двора, накарал да заколят патицата и действително намерил в гушата ѝ пръстена.

— Безценен човек сте вие — казал след това князът на Рачо. — Как да ви се отплатя?

— Както искате — засмял се Рачо.

— Вземете сега за награда осемдесет жълтици — рекъл князът. — Но за да разберете, че ценя такива хора като вас, можете да останете с жена си завинаги в моя дворец, стига само да искате.

— Защо да не искам — отговорил Рачо и князът веднага му определил три прекрасно наредени стаи за жилище и заповядал на своите хора да изпълняват всички желания на учения човек. Когато останал сам с жена си, Рачо ѝ казал:

— Видя ли, ти толкова ме измъчи заради тая книжка, а как добре сме сега с нейна помощ!

На другия ден поканили Рачо на княжеската трапеза. През цялото време той веселял всички сътрапезници и гостите от смях не могли дори да хапнат. Сам князът бил в най-добро настроение, но понеже мъдростта на Рачо му се сторила някак подозрителна, поискал малко да го изпита. Затова тайно наредил нещо на слугата и той скоро след това донесъл от кухнята паница, покрита с чиния.

— Учени господине — казал след това князът на Рачо, — като знаете всичко тъй добре, кажете ми какво има в тая паница.

Рачо пребледнял, взирал се в чинията, докато му заиграло пред очите, но напразно. В тежко затруднение той тъжно въздъхнал:

— Ах, клети Рачо, свършено е с тебе!

— Отлично — извикал князът радостно, потупал Рачо по рамото и добавил: — Познахте!

След това вдигнал чинията и под нея се показали варени раци. Всички гости се учудили, но най-много от всички се учудил самият Рачо, задето тъй щастливо се отървал.

От тоя момент той бил считан за най-учения човек и живял до края на живота с жена си в княжеския дворец, почитан и уважаван от всички.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.